

Samhällsaktör och tung remissinstans

Sjukvårds-Sverige befinner sig sedan några år i ett paradigmskifte. I dag är tidigare otänkbara samarbeten mellan olika aktörer en självklarhet, med det gemensamma målet att driva utvecklingen inom detta samhällsområde framåt – och att profilera Sverige som en ledande life science-nation.

Läkemedel är i dag Sveriges näst största och snabbt ökande exportbransch, värderad till cirka 70 miljarder kronor. Branschorganisationen Lif, som samlar cirka 100 representanter för de forskande läkemedelsbolagen, har gått i bräschen för ett nytt, effektivt arbetssätt där samarbeten och partnerskap väger tyngre än konkurrens.

Att läkemedel nu står för mer än sju procent av Sveriges samlade export under första halvåret 2022 är ett tydligt bevis på hur viktig branschen är för samhällsekonomin. Varje anställd inom den forskande läkemedelsbranschen bidrar i genomsnitt med 3,5 miljoner kronor till Sveriges BNP, vilket är fyra gånger mer än näringslivet i övrigt.

Från att ha varit en organisation som tidigare främst fokuserade på läkemedelstillverkning har Lif under senare år blivit en allt viktigare samhällsaktör

och en tung remissinstans. En övergripande målsättning är att Sverige ska bli ett europeiskt föregångsland för jämlik tillgång till läkemedelsbehandling.

En stor del av alla läkemedel som säljs i Sverige tillverkas av Lifs medlemsföretag. Organisationen verkar för utveckling av och tillgång till innovativa läkemedel och vacciner.

Lif ansvarar också för läkemedelsportalen Fass som tillhandahåller information om godkända human- och djurläkemedel.

Den svenska satsningen på life science bygger mycket på Lifs verksamhet och det nära samarbete med vården, politiker och patientföreträdare som har utvecklats under åren.

Det starka etiska regelverk som präglar Lifs verksamhet och läkemedelsindustrins effektiva arbete under pandemin har lett till en förändrad syn på branschen.

I dag inser många att läkemedelsindustrin inte bara genererar pengar till samhällsekonomin och skapar tiotusentals arbetstillfällen utan även leder till en förbättrad folkhälsa.

Se www.lif.se för mer information.

Branschorganisationen Lif – de forskande läkemedelsbolagen, har koll på det mesta som händer i svensk sjukvård och har blivit en allt viktigare samhällsaktör. Från vänster Dag Larsson, sakkunnig i policyfrågor, Frida Lundmark, expert inom life science, ordförande Malin Parkler, Sverigechef Pfizer, och avgående vd Anders Blanck.

Stärkt förtroende för

– avgående vd gläds åt ändrade attityder och

Under hans mångåriga ledning har Lif gjort ett rejält avtryck i både läkemedelsbranschen och politiken. Anders Blanck, som snart lämnar vd-posten, har all anledning att vara både nöjd och stolt.

– Vi har lyckats stärka förtroendet för hela branschen och spridit kunskap om vilken betydelse de forskande läkemedelsföretagen har för bland annat samhälls-ekonomin. Det finns ett större intresse för läkemedel och forskning i dag, säger Anders Blanck och betonar att Lif har spelat en viktig roll i det pågående nationella life science-bygget.

Ibland har man samma skäl att börja ett nytt jobb som att avsluta ett. Det handlar oftast om ett inneboende behov av förändring. Och Anders Blanck, som nu slutar på Lif efter tio år som vd och sex år som vice vd, är inget undantag.

– Efter mina elva år på socialdepartementet där jag de sista åren var chef för Hälso- och sjukvårdsenheten kände jag efter viss tvekan att det var dags att gå vidare. Mina tre barn var små och jag var först tveksam till att börja på Lif, men blev övertalad att ta jobbet som chefsekonom och vice vd av dåvarande chefen Richard Bergström.

Anders Blanck, som redan var van att röra sig i maktens korridorer, visste inte så mycket om Lif då.

– Nej, 2005 var Lif inte så känt men jag förstod att jag skulle jobba med ungefär samma saker – politik, riktlinjer och regelverk – och då kändes det inte som en så stor sak att byta arbetsgivare.

Nu, 17 år senare, är läget minst sagt annorlunda när det gäller kunskapen om denna dynamiska branschorganisation och tunga remissinstans som är med i alla frågor som rör svensk sjukvårdspolitik – forskning, innovation, läkemedelsproduktion med mera.

– Ja, jag är stolt över hur vår bransch och Lif som branschförening har utvecklats, vi är mer synliga i dag. Det finns

ett helt annat intresse för de forskande läkemedelsföretagen, attityden har ändrats och det skrivs även mycket mer om forskning nu än tidigare.

Vill ha permanent life science-kontor

Det ökande intresset för branschen avspeglas i allra högsta grad även i ekonomin. Exporten av läkemedel har ökat kraftigt på senare år och första halvåret 2022 uppgick den till 70 miljarder kronor, vilket innebär att läkemedel är den näst största svenska exportvaran.

– De senaste årens satsningar på life science har gett resultat och vi hoppas på att Sverige ska få ett permanent life science-kontor när mandatet för det nuvarande går ut vid årsskiftet. Det skulle verkligen behövas, säger Anders Blanck, som vill tona ned de förhoppningar som kan finnas om Sveriges roll och möjligheter att påverka beslut inom life science-sektorn under EU-ordförandeskapet nästa år.

– Man måste vara medveten om att inget radikalt kommer att hända inom detta område, det kommer att hållas minst 1.500 möten inom EU under året. Man kommer nog knappast att hinna sätta ljuset på läkemedels- och forskningsfrågor i någon större utsträckning.

– Men det kommer dock att ske saker utanför det formella programmet, fortsätter han. Olika möten och event

hela branschen

ett allt större intresse för läkemedel

Vd Anders Blanck är stolt över hur branschen har utvecklats och den viktiga roll Lif har i den nationella life science-sektorn.

som till exempel den stora life science-konferensen på Karolinska Institutet den 26–27 juni kommer att fungera som ett skyltfönster.

Han tycker att Sverige är ett bra forskningsland, men knappast en ledande life science-nation.

– Vi kan ju inte vara som England, Sverige är för litet. Ett skäl till att vi inte är ledande inom forskning beror bland annat på att vi ligger efter när det gäller kliniska studier. Men det verkar finnas ett större engagemang och högre ambitioner nu så det kan vända, säger Anders Blanck.

Blir kvar inom life science

Den stora frågan om hur den svenska hälso- och sjukvården är organiserad och den utredning som planeras om statlig versus regional styrning kommenterar han så här:

– Jag vet inte om jag lever när den frågan går i mål, säger han halvt på skämt. Det kommer att ta tid att ändra på detta eftersom det finns en stark tro på det lokala och en grundmurad ovilja mot för mycket statlig inblandning i det lokala självstyret. I teorin håller de flesta med om att ett ökat statligt styre vore mer effektivt, men i praktiken är det väldigt svårt att genomföra, det tar för mycket kraft att arbeta för detta. Det är regionerna som styr svensk sjukvård men jag tror att man ändå kan göra en hel del inom ramen, till

exempel undersöka viljan hos regionerna att delta i nationella kliniska studier. Nationellt är ju inte samma sak som statligt, det är ett sätt för regionerna att göra något tillsammans, utan statlig inblandning. Det kan finnas en öppning här framöver.

Att samarbeten och samverkan är ett framgångsrecept har hans egen organisation visat med all önskvärd tydlighet.

– Vårt i det närmaste unika etiska regelverk har tjänat oss väl. Vi känner en stark branschstolthet och kommer att fortsätta att förvalta förtroendet väl.

Efter elva intensiva år som vd känner Anders Blanck alltså återigen (elva år verkar vara en magisk gräns...) att det är dags för en förändring och sade därför upp sig i augusti i år.

I skrivande stund är det oklart vad han kommer att satsa på framöver. Arbetet med att utse en ny vd pågår, och i väntan på en efterträdare stannar han kvar på sin post.

– Jag har ingen aning om vad som väntar framöver, men jag tror att jag kommer att stanna kvar inom life science-sektorn. Det är ett så spännande område och hälso- och sjukvårdsfrågor är ju det jag har arbetat med i decennier, så här blir jag nog kvar.

– Allt hänger ihop, alla samarbetar, alla är på samma spår. Vi har som bransch gjort en resa det senaste decenniet, tillsammans med hela ekosystemet runt hälso- och sjukvården, mot mer partnerskap och samverkan för att tillsammans verka för patienters tillgång till bästa tänkbara behandling. Denna utveckling har stor betydelse och bidrar till Sveriges utveckling. För vad kan vara viktigare för att samhället ska snurra än människors hälsa?

Malin Parkler, Lifs styrelseordförande och Sverigechef för Pfizer, är stolt över organisationens – och hela branschens – framgångsrika arbete med att lyfta fram läkemedelsindustrin som en bokstavligen livsviktig nationell motor. Både för ekonomin och folkhälsan.

Sedan snart fyra år leder hon styrelsearbetet i Lif. I styrelsen sitter representanter för stora, internationella läkemedelsbolag (se separat faktaruta).

– Det är en bra mix av kompetenta och erfarna verkställande direktörer från europeiska och globala bolag med starkt driv att tillsammans skapa värde för patienter, sjukvård och för medlemsföretagen. Styrelsearbetet är verkligen roligt och dynamiskt, konstaterar Malin Parkler, som delar sin tid mellan Lif och Pfizer, där hon har varit anställd i 20 år, varav de senaste nio åren som Sverigechef.

Hon har en bakgrund som folkhälsovetare.

– Jag började min bana som projektledare för ett stort forskningsprojekt på KI/SLL, om barns och ungdomars hälsa med fokus på riskfaktorer för hjärtkärlsjukdom.

Och det är att värna om människors hälsa som hon anser är Lifs viktigaste uppgift.

Tre prioriterade områden

– Lif är brett engagerat inom många områden där vi som bransch har betydande chanser att bidra till patienters möjligheter till friskare och längre liv. Övergripande jobbar Lif med tre prioriterade områden. Det viktigaste är att hjälpa till att göra läkemedel och vaccin tillgängliga för patienterna så fort som möjligt. Vi arbetar också aktivt med att påverka förutsättningar i Sverige för forskning och utveckling, inklusive möjligheter till forskning och uppföljning baserat på hälsodata.

– Sist men inte minst fokuserar vi på att utvecklas som uppskattade och viktiga partners till hälso- och sjukvården.

– Den kliniska verkligheten handlar inte bara om mediciner, säger hon och fortsätter:

– Lif, som bland annat är en remissinstans, är en del av hela ekosystemet i dag. Tack vare samverkan och olika part-

nerskap kan vi bidra längs patientens resa genom hela vårdkedjan. Vi vill vara delaktiga till att skapa en helhet, säger hon och tillägger att målet är att utveckla nya partnerskap med hälso- och sjukvården men även med andra aktörer till exempel inom LabTech och MedTech.

Partnerskap är ett honnörssord för Lif, som har aktiva samarbeten med bland annat Nollvision cancer.

– Vi brinner verkligen för partnerskap och vi värdesätter transparens kring den samverkan som branschen och våra medlemsföretag bedriver. Som stöd har vi haft vårt gedigna etiska regelverk som vi nu ser över för att skapa ännu bättre förutsättningar till god samverkan. Etik och transparens är viktigt för att bibehålla det goda rykte och det förtroende som vår bransch har.

Pandemin en ögonöppnare

Malin Parkler tycker att Sverige har en sjukvård i världsklass och hon är stolt över att läkemedelsbranschen, som står för landets näst största export, bidrar med ett så viktigt bränsle till ekonomin och människors välmående.

– Under pandemin blev det uppenbart vilken betydelse mediciner och vacciner, det vill säga vår bransch, har och hur viktig samverkan i hela ekosystemet kring sjukvården är, säger hon och tillägger att företagens förmåga att snabbt ta fram vaccin och andra behandlingar mot covid-19, vårdens förmåga att ställa om och regulatoriska myndigheters kapacitet att så snabbt utvärdera nya vacciner och mediciner är imponerande exempel och lärdomar från pandemin.

– Den viktigaste lärdomen är att varken vaccin eller andra insatser hade kommit människor till nytta utan god samverkan mellan alla aktörer. Dessutom fick människor upp ögonen för hur viktig hela hälso- och sjukvården är, säger hon och tillägger att hon är glad över att den nya sjukvårdsministern har uttryckt en vilja att fortsätta den svenska satsningen på life science och en sjukvård i världsklass.

Partnerskap och samverkan med olika aktörer är honnörsord för Malin Parkler, styrelseordförande i Lif.

“Vi brinner för partnerskap och kan luta oss mot vårt gedigna etiska regelverk”

Dag Larsson, senior sakkunnig i policyfrågor, efterlyser en forskande vård i Sverige.

"Läkemedel

– en samhällsnyttighet som betyder

Dag Larsson, senior sakkunnig i policyfrågor, är inte bara en av de mest erfarna medarbetarna på Lif. Han är dessutom en prisbelönt sådan. Nyligen fick han priset "Thought Leader" av SwedenBIO för sina långvariga insatser inom life science-sektorn.

– Läkemedel som är landets näst största exportvarugrupp är en bra affär för Sverige. I vår roll som samhällsaktör har vi lyft fram att läkemedel är en samhällsnyttighet som både erbjuder medicinskt värde och genererar ett mervärde för varje medborgare.

Dag Larsson har arbetat på Lif i sju år. Han har flera decenniers erfarenhet av läkemedelsindustrin där han har varit verksam inom forskning, utveckling och introduktion av nya läkemedel, i början inom cancerområdet.

– Förr var Lifs främsta uppdrag att garantera patienternas tillgång till läkemedel men vi har mer och mer utvecklats mot att även bli en viktig samhällsaktör, säger han och tillägger att Lif vill vara en ambitiös remissinstans.

Att läkemedelsindustrin utgör en betydande del av Sveriges export är naturligtvis bra för hela samhällsekonomin, men Dag Larsson betonar också hur viktigt det är för varje patient att få tillgång till läkemedel.

– Mitt jobb är bland annat att bidra till att hälso- och sjukvården utvecklar sin mottaglighet för nya typer av läkemedel, till exempel inom ATMP. När det gäller godkännande och implementering av nya läkemedel är Sverige inte bäst i klassen. Implementering tar längre tid här än i andra länder i Europa, dessutom tar processen olika lång tid i olika regioner vilket leder till ojämlikhet.

Lif har länge haft en viktig roll både när det gäller utveckling och implementering av nya läkemedel. Dag Larsson påpekar att värdet av ett läkemedel uppstår först när läkemedlet kommer till användning.

Framgångsrikt regelverk

– Lif vill vara en trovärdig och relevant part i dessa frågor. Det är grunden till att vi har etablerat ett etiskt ramverk med egenreglering och överenskommelser med hälso- och sjukvårdens parter. Det har varit ett både angeläget och framgångsrikt arbete. Tack vare branschinternas antitrustregler ges Lif möjligheten att vara en plats där våra medlemsföretag kan mötas kring branschgemensamma frågor, säger han och fortsätter:

– Lifs kansli har till uppgift att se till att vi inte diskuterar enskilda produkter utan att vi konsekvent håller oss på en principiell nivå. Det är ett ansvar som är avgörande för vår långsiktiga trovärdighet, säger Dag Larsson och tillägger

ningsfrågor till läkemedelsförsörjning och apotek, konstaterar Dag Larsson.

Covid-pandemin fick som bekant många svåra konsekvenser både för samhället och enskilda individer, men det ledde också till att läkemedelsbranschen uppmärksammades som en del av lösningen.

– Det har varit mycket intressant att följa utvecklingen på nära håll, säger han. Att det fanns flera tekniska vaccinplattformar att utgå ifrån var oerhört lyckosamt. Genom samverkan mellan mindre och stora företag, eller samverkan mellan akademiska verksamheter och stora företag, kunde de tekniska plattformarna anpassas till det nya viruset. Raskt följde processutveckling, produktionsuppskalning, kliniska studier och inte minst ett konstruktivt samarbete med de regulatoriska myndigheterna. Det är många inom akademien, företagen, vården och myndigheterna som vi har att tacka för så mycket. Vi har sett en aldrig tidigare skådad gemensam satsning som bygger på solid forskning och uppskalning av produktionskapacitet.

– Och jag vill lägga till att det har skett utan att någon har "genat i kurvorna" – samma kvalitetskrav har tillämpats som om det vore i ett normalläge.

"Behövs en forskande vård"

Life science-sektorn har i dag fler medarbetare än under det som ibland omnämns som Sveriges storhetstid inom läkemedelsområdet.

– Det vi nu ser är en samtidig utveckling av medicinteknik, digitalisering, tjänster och behandlingsverktyg. Det återspeglar sig också i vårdens vardag där det även blir en sammanväxt av dessa delar som innefattas under begreppet life science, säger Dag Larsson och tillägger att det är en positiv utveckling som Lif försöker underlätta.

– Vi behöver en forskande vård som en förutsättning för detta, en vård som både forskar kring sin egen utveckling och samtidigt ser sin roll i att bidra i kliniska läkemedelsprovningar. Vi skulle gärna se en ökad efterfrågan på kliniska studier

mer än det medicinska värdet"

ger att Lif har delat med sig av de egna reglerna till andra grupperingar.

När det gäller cancerområdet har Lif ökat sin närvaro i den externa dialogen sedan Regionala Cancer Centrum (RCC) etablerades.

Branschorganisationen har en aktiv roll också när det gäller förutsättningar för att nya bolag inom life science kan etableras och man deltar i dialogen kring prevention och tidig upptäckt.

Och det är Lif som ansvarar för läkemedelsportalen Fass.

– Ja, vi finns med hela vägen från grundläggande forsk-

och att företagen blir intresserade av att förlägga kliniska studier i Sverige.

Det fanns mer luft i systemet i svensk sjukvård tidigare, menar Dag Larsson, och dagens forskningsmodeller ser annorlunda ut.

– Det är numera betydligt vanligare med samarbetsavtal, allianser och sammanslagningar. Läkemedelsutvecklingen, som har blivit alltmer specialiserad, hänger i dag på varje företags förmåga att långsiktigt förnya sig. Konkurrensen här är tuff.

”Statusen behöver lyftas för kliniska läkemedelsstudier”

Frida Lundmark, expert och sakkunnig inom life science, har ett förflutet på bland annat Vinnova och arbetar främst med forskning, kliniska prövningar, innovation och systemfrågor på Lif.

– Sverige är i grunden en bra forskningsnation men det gäller att lyfta upp statusen för klinisk forskning och kliniska läkemedelsprövningar, att göra forskningen till en fullt integrerad del i hälso- och sjukvården. I dag är det ofta en sidoverksamhet utan tydliga uppdrag. Det är viktigt att lyfta fram att företagens forskningsintensiva verksamhet gynnar både folkhälsa och samhällsekonomi.

Frida Lundmark har en bakgrund som genetiker och arbetade under många år på AstraZeneca inom pre-klinisk translationell forskning inom neurovetenskap och smärta.

– Jag har bland annat forskat om genetiska riskfaktorer för att utveckla MS men har också arbetat med biobanksfrågor på både regional och nationell nivå.

Till Lif kom hon för två och ett halvt år sedan efter en tid på Vinnova där hon bland annat arbetade med strategiska projekt inom life science-sektorn.

– Lif har byggt upp ett starkt förtroende som vi ska vårda väl. Vi har alla en gemensam agenda och en gemensam målbild för forskning och innovation. Vi har en bra dialog med alla aktörer, en bra systemförståelse och vi visar att man kan jobba tillsammans i branschen, säger Frida Lundmark, som tycker att Sverige har goda förutsättningar som forskningsland men att fler möjligheter skulle öppna sig om till exempel kliniska prövningar vore en självklar, integrerad del av sjukvården.

– Klinisk forskning kan inte bara bygga på enskilda eldsjälar. Kliniska prövningar kräver engagerade kliniker, men man måste få fler inom sjukvården att inse nyttan och skapa incitament. Det ska vara meriterande att forska och att göra kliniska prövningar och därför behöver vi också följa upp detta mer systematiskt – att hälso- och sjukvården har ett tydligare uppdrag att bedriva forskning och genomföra kliniska prövningar.

Men det är inte bara detta som är orsaken till att Sverige ligger efter länder som Danmark och Norge när det gäller nationella kliniska prövningar, enligt Frida Lundmark.

– I Sverige råder det brist på personal, både på forskarutbildade läkare och forskningssjuksköterskor. Dessutom har vi byggt upp sjukvården på ett sätt som gör det mer administrativt komplicerat för företag att starta prövningar här. Det pågår utredningar just nu för att se vilka insatser som behövs för att skapa bättre förutsättningar för att göra Sverige mer attraktivt i detta avseende.

Satsningen på FoU ökar nu dock stadigt inom de forskande läkemedelsbolagen. Investeringarna i läkemedel uppgick till 14 miljarder kronor förra året.

– Företagens forskningsintensiva verksamhet gynnar både folkhälsa och ekonomi, understryker Frida Lundmark.

Hon lyfter fram biobanker som en viktig del i en nationell – och nordisk – forskningsstruktur.

– Våra biobanker är en unik resurs för klinisk forskning, med ett utvecklat samarbete kan de bidra till en framgångsrik nordisk life science-region, säger Frida Lundmark, som också arbetar med systemfrågor kring precisionsmedicin.

– Lif har nyligen ingått en överenskommelse med GMS (Genomic Medicine Sweden) för att förenkla och intensifiera samverkan mellan GMS och näringslivet. När det gäller utveckling och implementering av precisionsmedicin krävs också förutsättningar för delning av hälsodata. Där behöver vi ett regelverk som möjliggör och ger tillgång till diagnostik och behandling ur ett individperspektiv.

Samtliga texter om Lif:
EVELYN PESIKAN,
FRILANSJOURNALIST OCH
MEDICINSK SKRIBENT
Foto: **HÅKAN FLANK**

A portrait of Frida Lundmark, a woman with blonde hair tied back, wearing a dark blue quilted jacket over a patterned scarf. She is smiling slightly and looking towards the camera. The background is a blurred outdoor setting with green foliage.

Frida Lundmark, expert och sakkunnig inom life science-frågor, efterlyser fler kliniska prövningar i Sverige.

Lif – en del av Svenskt Näringsliv

Förkortningen Lif står för Läkemedelsindustriföreningen men branschorganisationen benämns Lif – de forskande läkemedelsföretagen.

Lif är en del av Svenskt Näringsliv och antalet medlemsföretag är i dag cirka 100. Ett krav för att bli medlem är att företaget tillverkar läkemedel (ej naturläkemedel) samt forskar eller bedriver annan vetenskapligt inriktad verksamhet inom läkemedelsområdet.

Se **www.lif.se** för mer information om medlemmarna.

Styrelsen:

Ordförande: Malin Parkler, Pfizer
Vice ordförande: Linn Mandahl, AbbVie
Anna-Lena Engwall, AstraZeneca
Berkeley Vincent, Janssen
Björn Berglund, Swedish Orphan Biovitrum
Georges Dagher, GlaxoSmithKline
Jakob Tellgren, MSD
Johan Ström, Biogen
Kara Brotemarkle, Roche
Karin Järperud, Amgen
Niels Abel Bonde, Novo Nordisk
Olav Fromm, Chiesi Pharma
Per Öhlén, Sanofi
Tomer Feffer, Bayer